

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Kfv.IV.37.283/2024/12.

A tanács tagjai: Dr. Kalas Tibor a tanács elnöke
Dr. Bögös Fruzsina előadó bíró
Dr. Balogh Zsolt bíró

Dr. Hajas Barnabás bíró

Dr. Kiss Árpád Lajos bíró

A felperes: Felperes1

Cím2

Az alperes: Pest Vármegyei Kormányhivatal Városi1 Járási Hivatala

Cím1

Az alperes képviselője: Dr. Dávid Zsófia kamarai jogtanácsos

A per tárgya: gyámhatósági ügy

A felülvizsgálati kérelmeket benyújtó fél: az alperes

A felülvizsgálni kért jogerős határozatok: Budapest Környéki Törvényszék
12.K.700.789/2023/15., 12.K.700.790/2023/13., 12.K.701.720/2023/7.,
12.K.701.355/2023/9., 12.K.701.354/2023/9., 12.K.700.779/2023/18., 12.K.701.973/2022/21.
és 12.K.700.780/2023/13. számú ítéletei

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 12.K.700.789/2023/15., 12.K.700.790/2023/13., 12.K.701.720/2023/7., 12.K.701.355/2023/9., 12.K.701.354/2023/9., 12.K.700.779/2023/18., 12.K.701.973/2022/21. és 12.K.700.780/2023/13. számú ítéleteit – az indokolás részbeni megváltoztatásával – hatályában fenntartja.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetékeket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A gondnokság alatt álló Név1 hivatásos gondnoka a felperes.
- [2] A felperes 2020. január 24. napján benyújtotta az alpereshez a 2012. február 1. és 2019. január 31. közötti időszakról szóló, majd 2020. április 1. napján a 2019. február 1. és 2020. január 31. közötti időszakról szóló számadásait és jelentéseit.
- [3] Az alperes 2020. július 22. napján kelt PE-07/GYAM/00770-26/2020. számú határozatával a 2012. február 1. és 2020. január 31. napjáig tartó, összesen nyolc számadási időszak számadásait elutasította, megállapította az okozott hiány összegét. A felperes fellebbezése folytán eljáró Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztálya 2022. március 1. napján kelt PE/GYAM/339-1/2022. számú végzésével az elsőfokú döntést megsemmisítette és a hatóságot új eljárás lefolytatására utasította. Megállapította, hogy az egyes számadási időszakok tárgyában külön határozatot kell hozni.
- [4] A megismételt eljárásban az alperes 2022. április 11. napján kelt PE-07/GYAM/00457-8/2022. számú határozatával a felperes 2012. február 1-től 2013. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította és kötelezte, hogy a megállapított készpénzmaradvány összegét fizesse be és azt igazolja a gyámhatóság felé.
- [5] Az alperes 2023. február 22. napján kelt PE-07/GYAM/01024-2/2023. számú határozatával a felperes 2013. február 1-től 2014. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította és megállapította, hogy készpénz hiány nem keletkezett.
- [6] Az alperes 2023. február 22. napján kelt PE-07/GYAM/01024-3/2023. számú határozatával a felperes 2014. február 1-től 2015. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította és megállapította, hogy készpénz hiány nem keletkezett.
- [7] Az alperes 2023. február 22. napján kelt PE-07/GYAM/01024-4/2023. számú határozatával a felperes 2015. február 1-től 2016. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította és megállapította, hogy 245.199 Ft készpénz hiány keletkezett. Felhívta a felperest, hogy a 245.199 Ft készpénz hiányt fizesse be és azt igazolja a gyámhatóság felé.
- [8] Az alperes 2023. február 22. napján kelt PE-07/GYAM/01024-5-/2023. számú határozatával a felperes 2016. február 1-től 2017. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította és megállapította, hogy 742.163 Ft készpénz hiány keletkezett. Felhívta a felperest, hogy a 742.163 Ft készpénz hiányt fizesse be és azt igazolja a gyámhatóság felé.
- [9] Az alperes PE-07/GYAM/01024-6/2023. határozatával a felperes 2017. február 1. napjától 2018. január 31. napjáig terjedő időszakra vonatkozó számadását és beszámolóját elutasította, és megállapította, hogy 555.289 Ft készpénz hiány keletkezett és egyúttal felhívta a felperest, hogy az 555.289 Ft készpénz hiányt a gondnokolt gyámhatósági számlájára fizesse be és azt a gyámhatóság felé igazolja.
- [10] Az alperes 2023. február 22. napján kelt PE-07/GYAM/01024-7/2023. számú határozatával a felperes 2018. február 1-től 2019. január 31. napjáig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította, és megállapította, hogy 230.016 Ft készpénz hiány keletkezett. Felhívta a gondnokot, hogy a 230.016.- Ft készpénz hiányt a gondnokolt fizesse be és azt igazolja a gyámhatóság felé.

[11] Az alperes 2023. május 24. napján kelt PE-07/GYAM/01024-12/2023. számú határozatával a felperes 2019. február 1-től 2020. január 31-ig terjedő időszakra vonatkozó beszámolóját és éves számadását elutasította, és megállapította, hogy 709.951 Ft készpénz hiány keletkezett. Felhívta a felperest, hogy a 709.951 Ft készpénz hiányt fizesse be és azt igazolja a gyámhatóság felé.

A felperes keresetei és az alperes védiratai

[12] A felperes kereseteket nyújtott be az alperes határozatai ellen, amelyekben azok hatályon kívül helyezését, illetve megváltoztatását kérte.

[13] Az alperes védirataiban a felperes kereseteinek elutasítását kérte.

A jogerős ítéletek

[14] Az eljáró bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatait megsemmisítette. Ítéletének indokolásában idézte a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (továbbiakban: Gyer.) 158/B. §-át, és megállapította, hogy az kétféle eljárásrendet határoz meg a gyámhatóság számára a számadás elbírálása kapcsán: a gyámhatóság vagy elfogadja a számadást vagy hiány, indokolatlan kiadás vagy kár észlelése esetén – amennyiben a számadásra köteles azt vitatja – polgári pert kell indítania. Olyan hatáskört, hogy a hatóság a számadást elutasíthatja, nem adott a jogalkotó az gyámhatóságnak.

[15] Kifejtette, a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy hiány, indokolatlan kiadás vagy kár esetén a hatóság felhívja a számadásra kötelezettet az okozott kár megfizetésére és amennyiben ezen felhívásban foglaltaknak a számadásra kötelezett nem tesz eleget, úgy a gyámhivatal a követelés érvényesítése érdekében polgári pert kell, hogy indítson. Rámutatott, a Gyer. 158/B. § (3) bekezdését a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 393/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet 5. § k) pontja 2018. január 1. napi hatállyal akként módosította, hogy „158/B. § (3) bekezdésében a „pert” szövegrész helyébe a „polgári pert” szöveg lép”. A módosítás hatályba lépése egybeesik a Kp. hatályba lépésével és a módosításból is kitűnik, hogy a jogalkotó egyértelműsíteni kívánta, hogy amennyiben a megállapított hiányt, indokolatlan kiadást vagy kárt a számadásra kötelezett vitatja, úgy a kérdésben polgári bíróságnak kell döntenie.

[16] Utalt arra is, hogy szintén 2018. január 1. nappal módosult a Gyer. 158/C. § (1) bekezdése, amely szerint, ha a számadásra kötelezett a kötelezettségének nem, vagy csak részben tesz eleget, a gyámhivatal ellene számadásra kötelezés iránt polgári pert indít. Rögzítette, a Gyer. 158/C. § (1) bekezdése kapcsán felmerült hatásköri vitában a Kúria Kpk.IV.39.054/2023/3. számú végzésében akként foglalt állást, hogy a hivatásos gondnok számadási kötelezettségére és az azzal kapcsolatos jogvitákra a jogalkotó egységes, különös eljárásrendet alakított ki. A Gyer. 158/C. § (1) bekezdése kimondja, ha a számadásra kötelezett a kötelezettségének nem, vagy csak részben tesz eleget, a gyámhivatal ellene

számadásra kötelezés iránt polgári pert indít [10]. A Gyer. 158/C. § (1) bekezdése szerinti számadásra kötelezés iránti per polgári per [11].

[17] Kifejtette, a Gyer. 158/B. § (3) bekezdésének szabályozási logikája onnan is levezethető, hogy a gondnok és a gondnokolt közötti polgári jogi jogviszony áll fenn, a gondnok a gondnokolt vagyont kezel. Hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:36. § (1) bekezdésére, amely szerint a gondnok tevékenységét a gyámhatóság felügyeli. Ezen felügyelet pedig arra terjed ki, hogy a hatóság a számadást megvizsgálja, de amennyiben a vizsgálat alapján hiányt, indokolatlan kiadást vagy kárt állapít meg, úgy a gondnokolt érdekei védelme érdekében polgári pert kell indítania és polgári bíróságnak kell döntenie, hogy milyen összegű hiány, indokolatlan kiadás vagy kár érte a gondnokoltat a gondnok tevékenysége következtében.

[18] Hivatkozott az Alkotmánybíróság 3193/2022. (IV.29.) AB határozatára, mely értelmezte a Gyer. 158/B. §-át, és határozata [27] bekezdésében kimondta, hogy abban az esetben, ha a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése alapján a gyámhivatal polgári pert indít, a polgári peres eljárás keretei között, a felek indítványaira is figyelemmel, végső soron az ügyben eljáró bíróságnak kell abban a kérdésben állást foglalnia, hogy a gondnokrendelő határozat tartalmára, valamint a gondnok tevékenységére vonatkozó jogszabályi keretekre figyelemmel a gondnok a vagyonkezelése során okozott-e hiányt, kárt, illetőleg indokolatlan kiadást, és ha igen, akkor annak mértéke megegyezik-e a kereseti kérelemben megjelölt összeggel.

[19] Kiemelte, hogy a gyámhatóság azért sem rendelkezhet a számadás elutasításáról és a hiány összegéről határozati formában, mert azáltal, hogy a határozat véglegessé válik, úgy végrehajtható is lesz az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. § (1) bekezdése és 132. §-a alapján. Így abban az esetben, ha a hatóság határozat hoz, úgy a határozat véglegességére és végrehajthatóságára figyelemmel a polgári per indítása feleslegessé válna, illetve szükségtelenül duplikálna ugyanazon kérdésre két – egy közigazgatási és egy polgári peres – eljárást.

[20] Végül hivatkozott a Kúria Kfv.III.37.061/2018/10. számú eseti döntésére, amelyből kitűnően – bár a per tárgya a gondnok gondnoki tisztségéből való elmozdítása volt – a gyámhatóság is akként járt el, hogy miután a gondnok számadása kapcsán hiányt állapított meg, végzéssel hívta fel a gondnokot a hiány befizetésére, és miután a gondnok a felhívásra nem igazolta az összegnek a gondnokolt részére történő visszafizetését, sőt vitatta a kár összegét, polgári pert indított. Az ítélet tényállásának [25] pontja szerint a felülvizsgálati kérelmében a gyámhatóság maga hivatkozott arra, hogy a gyámhivatal jogszabályi kötelessége, hogy a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése alapján a követelés érvényesítése iránt polgári pert indítson.

[21] Mindezek alapján megállapította, hogy az alperes a Gyer. 158/B. §-a alapján vagy elfogadja a számadást, vagy hiány, indokolatlan kiadás vagy kár észlelése esetén fel kell hívnia a számadásra kötelezettet (fizetési felszólítás) az okozott kár megtérítésére, és a felszólítás eredménytelensége esetén polgári peres eljárást kell indítania a gondnokolt vagyonának védelme érdekében a számadásra kötelezettel szemben. Az alperesnek tehát nincs hatásköre határozattal elutasítani a számadást és határozati formában felhívni a gondnokot az okozott kár megtérítésére.

A felülvizsgálati kérelem

[22] A jogerős ítéletekkel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmeket, amelyekben a jogerős ítéletek hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásokra utasítását kérte. Azt állította, hogy a jogerős ítéletek sértik a Gyer. 158/B. § (3) bekezdését, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 331/2006. Korm. rendelet) 11. § d) pontját, az Ákr. 15. § (1) bekezdését, 80. § (1) bekezdését, 123. § (1) bekezdésének a) pontját, és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (1) bekezdésének a) és b) pontjait.

[23] Kifogásolta, hogy az eljáró bíróság egyrészt megállapította, hogy az alperesnek nincs hatásköre határozattal elutasítani a számadást, majd a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontja alapján semmisítette meg a határozatokat anélkül, hogy megjelölte volna, hogy a megelőző eljárás mely lényeges szabályának megsértésére alapozza határozatait. Ezt követően viszont a határozatok semmisségére hivatkozik, azonban annak jogalapját, a Kp. 92.§ (1) bekezdés a) pontját és az Ákr. 123. § (1) bekezdésének a) pontját nem jelölte meg.

[24] Kifogásolta a semmisség megállapítását is, arra hivatkozva, hogy a gyámügyi hatásköröket delegáló 331/2006. Korm. rendelet 11. § d) pontja egyértelműen a gyámhivatal hatáskörébe utalja, hogy a vagyonkezeléssel kapcsolatban elbírálja a rendszeres, az eseti és a végszámadást, a jogszabály továbbá az „elbírálás” körében nem tesz különbséget a jóváhagyás és elutasítás között, a hatáskör gyakorlását nem korlátozza csupán a jóváhagyásra. Abból pedig, hogy a Gyer. 158/B. §-a külön bekezdésben kezeli a számadás elfogadását annak helyessége esetén, és a hiány megállapítását, nem következik az, hogy a gyámhatóságnak csupán az elsőre lenne hatásköre.

[25] Kiemelte, a hatóság hatásköre gyakorlása során az Ákr. 15. § (1) bekezdése alapján köteles eljárni és az Ákr. 80. § (1) bekezdésének megfelelően végzéssel vagy határozattal dönteni. Megjegyezte, hogy a számadás vizsgálatára vonatkozó eljárást lezáró, felhívó döntés az ügy érdeméről dönt, ezért csak határozati formában hozható meg. Sérelmezte, hogy az ítélet egyébként ellentmondásos abban a tekintetben, hogy egyrészt arra hivatkozik, hogy a hatóságnak egyáltalán nincs hatásköre döntést hozni a hiány megállapításáról, másrészt viszont hivatkozik a Kúria Kfv.III.37.061/2018/10. számú határozatára, amelyből kitűnik, hogy abban az ügyben az eljáró hatóság végzéssel hívta fel a gondnokot a hiány megfizetésére. Rámutatott, amennyiben a gyámhatóságnak egyáltalán nincs hatásköre hiányt megállapítani, akkor a Kúria döntéséből idézett végzést sem hozhatna erről. Arra is hivatkozott, hogy a gondnok kár befizetésére szóló felhívása csak határozati formában történhet meg, a jogerős ítélet szerinti „fizetési felszólítás” formát az Ákr. nem ismeri.

[26] Utalt arra is, hogy a Gyer. 158/B. § (1) bekezdésének rendelkezéseiből kitűnik, hogy a számadás elbírálása egy közigazgatási hatósági eljárás, annak eredménye pedig előre nem látható, ezért sem lehetséges az, hogy amennyiben a hatóság a számadás elbírálása során annak helyességét állapítja meg, akkor utólag megállapítható, hogy volt hatásköre az eljárás lefolytatására és hozhat jóváhagyó határozatot, amennyiben viszont hiányt állapít meg, akkor nincs hatásköre sem az eljárásra, sem a határozat meghozatalára.

[27] Kifejtette, a jogerős ítélet indokolása nem tisztázza azt a kérdést, hogy a számadás elbírálása során feltárt hiány, kár, indokolatlan kiadás esetén, amennyiben a hatóság a gondnokot határozati formában nem hívhatja fel, akkor a lefolytatott közigazgatási eljárás milyen döntéssel zárul. Abban az esetben ugyanis, ha a határozatban foglalt felhívásnak a gondnok eleget tesz, polgári per indításának nincs helye, arra szükség nincs, ugyanakkor a közigazgatási hatósági eljárás is érdemi döntéssel zárult. Érdemi döntés hozatalának a számadás elfogadása hiányában azért is van helye, mert a gondnok vagyonkezelését az elbírálás eredményeként meghatározott keretek és a hatóság által elfogadott maradványösszeg figyelembevételével végzi.

[28] Rámutatott, a Gyer 158/C. § (1) bekezdéséből nem vezethető le, hogy a gondnok által benyújtott számadás csak akkor bírálható el, ha azt a gyámhatóság megfelelőnek találja. Ez a rendelkezés ugyanis éppen arra vonatkozik, amikor a gondnok nem teljesíti a Ptk.-ban előírt kötelezettségét. A gyámhatóság nem pótolhatja ezt a gondnoki feladatot, mert, ahogyan a jogerős ítélet is megállapította, a gondnok és a gondnokolt között polgári jogi jogviszony áll fenn. A felek jogait és kötelezettségeit a gyámhatóság nem vonhatja el, de a gondnok tevékenységét felügyeli a gondnokolt érdekében. Vagyis a szabályozás logikája nem az, hogy a gyámhatóság felügyeleti hatásköre csak a számadás jóváhagyására terjed ki, és minden más esetben közigazgatási eljárás és határozat nélkül polgári pert kel indítania, hanem az, hogy a számadási kötelezettség a gondnokolttal való polgári jogi jogviszony alapján a gondnokot terheli, viszont ennek a teljesítését a gondnokolt helyett gyámhatóság ellenőrzi. A számadást a hatóság nem készítheti el, mivel azzal beavatkozna kettejük jogviszonyába, ezért a számadási kötelezettség elmulasztása esetén polgári pert kell indítania, a számadás benyújtása esetén viszont jogosult annak elbírálásra a gondnokolt helyett és érdekében. A megfelelő számadást elfogadja, amennyiben viszont a számadás alapján hiányt állapít meg, a gondnokolt érdekében szintén pert indít. Az első esetben a számadás nem áll rendelkezésre, ezért közvetlenül kell a polgári pert megindítani, a benyújtott számadás esetén viszont a jogszabály a hatóság feladatává teszi, hogy a számadás helyességéről döntsön, és a negatív döntés esetén a gondnokolt érdekében polgári pert indítson.

[29] Érvelése szerint az Alkotmánybíróság 3193/2022. (IV.29.) AB határozata sem tartalmaz ezzel ellentétes megállapítást. A jogerős ítéletben idézett határozati rendelkezés ugyanis nem mondja ki, hogy a polgári pert megelőzően az alperesi hatóság nem hozhat a közigazgatási bíróság által felülvizsgálható határozatot. Nem vitatta, hogy a gyámhatóságnak polgári pert kell indítania abban az esetben, ha a gondnok a hiány összegét vitatja, ugyanakkor azt állította, hogy a polgári pert megelőzően a hatóságnak van hatásköre arra, hogy a hiányt határozattal állapítsa meg. A Gyer. 158/B. § (3) bekezdése utolsó mondata alapján azonban a határozat végrehajtását a hatóság nem rendelheti el, mivel a követelés érvényesítése érdekében polgári pert kell indítania, a határozatba foglalt kötelezettséget tehát hatósági végrehajtással nem érvényesítheti.

[30] Utalt arra, hogy több olyan, a jelenlegivel lényegileg azonos tényállású perről van tudomása, amelyekben az eljáró bíróság a jelen perben figyelembe vett semmisségi okot nem állapította meg, és a felperesi keresetet érdemben elbírálta (Budapest Környéki Törvényszék 8.K.702.859/2020/18. számú ítélete, 8.K.702.387/2021/11. számú ítélete). Előadta, az utóbbiban az eljáró bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította, a járási hivatal a kár megtérítése érdekében pert indított, és a Fővárosi Törvényszék 63.P.22.561/2021/21. számú ítéletével kötelezte a gondnokot „a közigazgatási határozat szerinti” összeg megfizetésére, kiemelve, hogy „a kár összegét a gyámhatósági határozat tartalmazta, a helyes számadást számszakilag levezette” [46]-[47].

[31] Utalt továbbá a Kúria Kfv.37.369/2012/7. számú határozatára, amely gondnoksági ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában született. Az ügyben eljáró közigazgatási hatóság a számadás elbírálása során meghatározott összeg tekintetében a számadás elfogadását – határozati formában – elutasította, ennek ellenére sem az eljáró bíróság, sem a Kúria előtt nem merült fel a határozat semmissége.

[32] Kifejtette, az eljáró bíróság által is hivatkozott, az Alkotmánybíróság 3193/2022. (IV. 29.) AB határozata szintén egyértelműen utal arra, hogy az ezen ügyben vizsgált jogszabályi rendelkezések alkalmazásakor a gyámhatóság határozati formában döntött, ennek helytelenségére sem az Alkotmánybíróság, sem a hozzá forduló járásbíróság nem utalt.

[33] Hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére, és rámutatott, hogy a közigazgatási tevékenységgel esetlegesen megvalósított jogsértéssel szemben nyújtható

jogvédelmet is elvonja azon értelmezés, amely a számadás el nem fogadása esetére érdemi döntés hozatalát nem tartja jogszerűnek. A polgári bíróság hatásköre ugyanis a hiány, kár, indokolatlan kiadás megállapítására, az azt alátámasztó bizonyítékok magánjogi vizsgálatára terjed ki, azonban a számadás elbírálása során folytatott közigazgatási eljárás jogszerűségét, az Ákr.-ben foglalt anyagi és eljárásjogi szabályok betartását közigazgatási bíróságnak kell vizsgálni. Állította, a számadás elbírálása és majdani el nem fogadása esetén keresettel támadható döntés hiányában az ügyféli jogok védelme sem biztosított. Utalt e körben az Alkotmánybíróság 3193/2022. (IV.29.) AB határozatára, különösen a [19] bekezdés utolsó mondatára, amely szerint: „a gyámhivatal a Gyer. 158/B. § (3) bekezdéséből fakadóan nem csupán jogosult, hanem mérlegelést nem tűrően minden esetben köteles is érvényesíteni a hiányból, indokolatlan kiadásból vagy nem megfelelő gazdálkodás eredményeképpen keletkezett kárból fakadó követelést”.

[34] A felperes a felülvizsgálati eljárás során nem tett nyilatkozatot.

A Kúria döntése és jogi indokai

[35] A Kúria az alperes által benyújtott, tartalmilag megegyező jogerős ítéletekkel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmek folytán indult felülvizsgálati eljárásokat egyesítette.

[36] Az alperes felülvizsgálati kérelmei az alábbiak szerint nem alaposak.

[37] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

[38] Az eljáró bíróság jogerős ítéleteivel a Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontja alapján a kereseti kérelmekben hivatkozottakon túl, hivatalból vizsgálta az alperes által hozott közigazgatási határozatokat, és arra a megállapításra jutott, hogy az alperes a Gyer. 158/B. §-a alapján vagy elfogadja a számadást, vagy hiány, indokolatlan kiadás vagy kár észlelése esetén fel kell hívnia a számadásra kötelezettet (fizetési felszólítás) az okozott kár megtérítésére, és a felszólítás eredménytelensége esetén polgári peres eljárást kell indítania a gondnokolt vagyonának védelme érdekében a számadásra kötelezettel szemben. Arra a megállapításra jutott, hogy az alperesnek nincs hatásköre határozattal elutasítani a számadást és határozati formában felhívni a gondnokot az okozott kár megtérítésére (12.K.700.789/2023/15. számú ítélet [23] bekezdése).

[39] A Kúria e körben mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a jogerős ítéletek tévesen állapították meg, hogy az alperes hatáskör hiányában járt el, hiszen az eljáró bíróság maga is rögzítette jogerős ítéleteiben, hogy az alperes a gondnok tevékenységét felügyeli, a számadását elbírálja, az erre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket az eljáró bíróság ítéletei is tartalmazzák (Gyer. 158/B. § (3) bekezdés, Ptk. 2:36. § (1) bekezdés). Az alperes hatáskörének hiányára tehát a jogerős ítéletek jogszabálysértő módon hivatkoztak, a Kúria az ítéletek indokolásainak e megállapítását törli. A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítéletek valójában az alperesi eljárás azon mozzanatát kifogásolták, hogy az alperes a számadás helyességének elbírálása során eljárását határozattal zárja le. E körben jutott az eljáró bíróság az alperesi állásponttal szemben arra a következtetésre, hogy amennyiben az alperes hiányt, indokolatlan kiadást, vagy kárt észlel, nem határozatot kell hoznia, hanem fizetési felszólítást kell kiadnia az okozott kár megtérítésére, és annak eredménytelensége esetén polgári pert kell indítania a számadásra kötelezettel szemben. Az alperes felülvizsgálati kérelmeiben kifejtett álláspontja ezzel szemben az, hogy nem vitatásan a gyámhatóságnak polgári pert kell

indítania abban az esetben, ha a gondnok a hiány összegét vitatja, ugyanakkor azt állította, hogy a polgári pert megelőzően a hatóságnak van hatásköre arra, hogy a hiányt határozattal állapítsa meg. Arra is hivatkozott, hogy a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése utolsó mondata alapján azonban a határozat végrehajtását a hatóság nem rendelheti el, mivel a követelés érvényesítése érdekében polgári pert kell indítania, a határozatba foglalt kötelezettséget tehát hatósági végrehajtással nem érvényesítheti.

[40] A Kúria e körben az alábbiakra mutat rá.

[41] A Ptk. 2:36. § (1) bekezdése alapján a gondok tevékenységét a gyámhatóság felügyeli.

[42] A 331/2006. Korm. rendelet 11. § d) pontja szerint a gyámhivatal a vagyonkezeléssel kapcsolatban elbírálja a rendszeres és az eseti számadást, meghatározott esetekben a végszámadást, a 8. § (1) bekezdés f) pontja értelmében pedig a gyámhivatal pert indíthat, illetve kezdeményezhet a számadási kötelezettség, illetve a számadás helyességének megállapítása iránt.

[43] A Gyer. 158/B. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a számadás elbírálása során a gyámhivatal a benyújtott iratok alapján megvizsgálja a számadás helyességét, elbírálja a kiadások szükségességét, értékeli a gazdálkodás során tanúsított gondosságot, a (2) bekezdés szerint, ha a számadás helyes, a gyámhivatal azt elfogadja, és végszámadás esetén a számadásra kötelezettet a vagyonkezelés alól felmenti. Rendelkezni kell egyúttal a maradványösszeg felhasználásáról, illetve annak betétben történő elhelyezéséről is, míg a (3) bekezdés értelmében, ha a számadás alapján a gyámhivatal hiányt vagy indokolatlan kiadást, illetve a nem megfelelő gazdálkodás eredményeképpen kárt állapít meg, a számadásra kötelezett személyt felhívja, hogy az okozott kár összegét a felhívás kézhezvételét követő nyolc napon belül a betétbe fizesse be. Ha a számadásra köteles az összeget vagy annak egy részét vitatja, a gyámhivatal a követelés érvényesítése iránt polgári pert indít.

[44] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy a fenti jogszabályi rendelkezések speciális jogi helyzetet teremtenek a gondok számadása helyességének vizsgálata tekintetében, a hatályos jogi rendelkezések ugyanis hatáskört telepítenek a gyámhatóságra, majd – amennyiben a gondnok a számadás elbírálása kapcsán hozott gyámhatósági megállapítást vitatja – a gyámhatóság számára polgári per indításának kötelezettségét írják elő. Rögzítendő, hogy a 331/2006. Korm. rendelet 11. § d) pontja alapján a gyámhatóság a gondnok vagyonkezelésével kapcsolatosan a számadást elbírálja, vagyis a jogalkotó egyértelműen hatósági hatáskört telepített a gyámhatóságra a számadás elbírálása körében, a gyámhatóság pedig az Ákr. 15. § (1) bekezdése alapján nem vitásan köteles eljárni. Az azonban nyilvánvalóan nem volt a jogalkotó akaratja, hogy a számadás helyességének elbírálása kapcsán a gyámhatóság által hozott döntés ellen két jogorvoslatot biztosítson ugyanabban a körben: a számadás el nem fogadása és a hiányt, indokolatlan kiadást, vagy kárt megállapító gyámhatósági határozattal szemben a Kp. 5. § (1) bekezdése alapján közigazgatási pert indítását, melynek során a közigazgatási bíróság a számadás helyességét vizsgálja erre irányuló kérelem esetén, ezt követően pedig a gyámhatóság által megindítandó polgári pert, amelyben a polgári bíróság újfent a számadás helyességét vizsgálja.

[45] Az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

[46] A Kúria rögzíti, a hatályos jogszabályi rendelkezés arra irányul, hogy amennyiben a gyámhatóság a számadást nem fogadja el és hiányt, indokolatlan kiadást vagy kárt állapít meg, akkor e követelését a gondnokkal szemben polgári peres úton érvényesítse, és a számadást el nem fogadó és a hiányt, indokolatlan kiadást, vagy kárt megállapító gyámhatósági döntést közigazgatási peres úton ne lehessen támadni.

[47] A Kúria a fentiek megállapítása során figyelembe vette, hogy – ahogyan arra a jogerős ítélet is utalt – Gyer. 158/B. § (3) bekezdését a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról 393/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet 5.§ k) pontja 2018. január 1. napi hatállyal módosította úgy, hogy „158/B. § (3) bekezdésében a „pert” szövegrész helyébe a „polgári pert” szöveg lép”. Vagyis a jogalkotó a Kp. hatályba lépésével a számadás helyességének gyámhatóság általi megállapítása körében jogorvoslatot a polgári perben és nem a közigazgatási perben kívánta biztosítani.

[48] Amennyiben pedig a Gyer. 158/B. § (3) bekezdését akként értelmezzük, hogy a jogalkotó a gyámhatóság döntését követően a gondnok vitatása esetén polgári peres útra kívánta terelni a számadás helyessége körében kialakult jogvitát, a gondnok a gyámhatóság döntése szerinti számadás helyességét a polgári és nem a közigazgatási bíróság előtt vitathatja. Ilyen esetben azonban a gyámhatóság döntése ellen nem lehetséges közigazgatási pert indítani, hanem amennyiben a gondnok a számadás helyessége körében hozott gyámhatósági döntést vitatja, a gyámhatóságnak polgári pert kell indítania a követelés érvényesítése iránt.

[49] Ebben az esetben azonban az eljáró bíróság helytállóan foglalt állást akkor, amikor arra a megállapításra jutott, hogy a gyámhatóság a Gyer. 158/B.§-a alapján vagy elfogadja a számadást, vagy hiány, indokolatlan kiadás vagy kár észlelése esetén fel kell hívnia a számadásra kötelezettet az okozott kár megtérítésére, és a felszólítás eredménytelensége esetén polgári pert kell indítania a követelés érvényesítése érdekében.

[50] Osztotta a Kúria a jogerős ítélet azon hivatkozását is, amely szerint a gondnok és a gondnokolt között polgári jogi jogviszony áll fenn, a gondnok a gondnokolt vagyont kezel, ez pedig szintén azt támasztja alá, hogy a gyámhatóság és a gondnok között fennálló vagyoni jogvitában a polgári és nem a közigazgatási bíróságnak kell döntenie.

[51] Helytállóan érvelt az eljáró bíróság azzal is, hogy a számadás helyességének körében a határozat meghozatalát az is kizárja, hogy az Ákr. 132. §-a folytán, amennyiben a gondnok a gyámhatóság fizetésre felhívó határozatában foglaltaknak nem tesz eleget, végrehajtási eljárást kell kezdeményeznie, és feleslegessé válna polgári per indítása, amelyet azonban a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése mérlegelést nem tűrően ír elő. E körben az alperes felülvizsgálati kérelmében alaptalanul érvelt azzal, hogy a gyámhatóság a Gyer. 158/B. § (3) bekezdése utolsó mondata alapján a határozat végrehajtását nem rendelheti el, mivel a követelés érvényesítése érdekében polgári pert kell indítania, a határozatba foglalt kötelezettséget tehát hatósági végrehajtással nem érvényesítheti. Ezzel szemben a Kúria kiemeli, hogy a gyámhatóság által hozott határozat végleges, és nincs olyan jogszabályi rendelkezés, ami a határozat végrehajtását kizárja (ha például annak tárgyában a gondnokolt törvényes képviselője kérelmet nyújt be).

[52] Azon túl, hogy a Kp. és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) koncentrált, költségtakarékos eljárási alapelveivel teljes mértékben ellentétes volna két per indítása, felmerül az ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt indított per lehetősége is, amelyet Pp. a keresetlevél visszautasításával szankcionál (Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja).

[53] Mindemellett az alperes arra alaposan hivatkozott, hogy az eljáró bíróság a hatáskör hiányát állapította meg, azonban a felperes kereseteinek a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozva adott helyt, és nem az a) pont alapján, amely a közigazgatási cselekmény semmisségére vonatkozik. Ezen eljárási jogszabálysértést azonban az ügy érdemét semmilyen tekintetben nem érinti. Megjegyzi a Kúria, hogy a jogerős ítéletében foglaltakkal szemben a Kúria a fentiekben kifejtettek alapján arra a megállapításra jutott, hogy az alperes hatásköre fennállt, azonban a gyámhatóság nem hozhatott volna határozatokat, így a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontjára történt hivatkozás helyes.

[54] Az alperes helytállóan állította, hogy a számadás helyességének elbírálása hatósági eljárás, amelyben a gyámhatóság, mint a hatáskör címzettje, köteles eljárni, a fent kifejtett speciális jogi környezet okán azonban az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak az az értelmezés felel meg, hogy a gyámhatóság a számadás helyességének elbírálása kapcsán ne hozzon közigazgatási határozatot, hanem a gondnokot a hiány, indokolatlan kiadás vagy kár megállapítása esetén fizetési felszólításban hívja fel, és a gondnok esetleges vitatása, illetve nem teljesítése esetén a gyámhatóság polgári perben lépjen fel a követelés érvényesítése érdekében.

[55] A fentiekben kifejtettekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéleteket az indokolás részbeni megváltoztatásával hatályában fenntartotta.

A döntés elvi tartalma

[56] *Amennyiben a gyámhatóság a gondnok által benyújtott számadás kapcsán hiányt, indokolatlan kiadást vagy kárt állapít meg, erről nem határozatot hoz, hanem a gondnokot felhívja a hiány, indokolatlan kiadás, illetve kár megfizetésére. A gondnok esetleges vitatása, illetve nem teljesítése esetén a gyámhatóságnak polgári pert kell indítania a követelés érvényesítése érdekében.*

Záró rész

[57] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 107. § (1) bekezdése alapján erre irányuló kérelem hiányában tárgyaláson kívül járt el.

[58] Tekintettel arra, hogy a felperes a felülvizsgálati eljárásban nem tett nyilatkozatokat, a Kúria részére a felülvizsgálati eljárásra költséget nem állapított meg.

[59] Az alperest az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján megillető személyes illetékmentességre tekintettel a 39. § (3) bekezdés d) pontja és az 50. § (1) bekezdése szerinti felülvizsgálati illetékeket a Kp. 35. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.

[60] Az ítélettel szembeni felülvizsgálat lehetőségét a Kp. 116. § d) pontja zárja ki.

Dr. Kalas Tibor s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bögös Fruzsina s.k.
előadó bíró

Dr. Hajas Barnabás s.k.
bíró

Dr. Balogh Zsolt s.k.
bíró

Dr. Kiss Árpád Lajos s.k.
bíró